

ZONDAGOPENSTELLING SUPERMARKTEN

+Koopzondag

**KWANTITATIEF ONDERZOEK NAAR DRAAGVLAK VOOR DE
ZONDAGOPENSTELLING VAN SUPERMARKTEN IN VEENENDAAL
ONDER WERKNEMERS, WERKZOEKENDEN, WINKELLEIDING EN CONSUMENTEN**

Alsmede een schetsmatige kwantitatieve indicatie naar draagvlak voor een algehele koopzondag in Veenendaal onder consumenten en mensen die werkzaam zijn in een winkel in Veenendaal

UITGEVOERD DOOR: SP-afdeling VEENENDAAL
SEPTEMBER 2015

SAMENVATTING

De zondagopenstelling van supermarkten is een idee van de PvdA. Voor de SP is het een vereiste dat er voldoende draagvlak is, alvorens hiermee in te stemmen. Naar verwachting heeft de SP een sleutelpositie in de stemming van de gemeenteraad: de stem van de SP is voor zowel de voor- als tegenstanders nodig voor een meerderheid. Om haar stem te bepalen, heeft de SP een grote enquête opgezet, die een respons kreeg van **1925**; verdeeld over vier online vragenlijsten – en daarnaast nog diverse reacties via andere kanalen.

Aan de enquête is primair via de (sociale) media bekendheid gegeven. Dit geeft een respons die grotendeels is gebaseerd op zelf-selectie; mensen met een sterke mening over het onderwerp. Mensen die het onderwerp 'koud' laten zullen waarschijnlijk minder snel meedoen aan deze enquête, maar zullen ook minder waarde hechten aan de uitkomsten of de uiteindelijke stemming in de gemeenteraad. Kort gezegd; de mening van mensen zonder mening wordt in dezen niet gemist. Het uitgangspunt is: **GEEN RESPONS = INDIFFERENT**.

Resultaten

	Werknemers	Werkzoekenden	Supermarktleiding	Consumenten
Draagvlak openstelling supermarkten	4,1	5	5	2,7
Bereidheid te werken op zondag	3,8	5	5,3	2,1

Conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat er onvoldoende draagvlak is onder de drie doelgroepen die in een supermarkt werken, of dat zouden willen. Bij de consument is er zelfs weerstand. Consumenten geven in grote getale aan supermarkten te mijden die op zondag open zijn; al zal de zondagopenstelling geen significante wijziging in de mate van consumptie met zich meebrengen.

Werknemers en werkzoekenden zijn onvoldoende bereid om op zondag te werken. Hinder van de zondagopenstelling van supermarkten in omliggende gemeenten wordt door supermarktleiding nauwelijks ervaren.

Koopzondag

Naast het idee van de zondagopenstelling van supermarkten, is er ook het idee van een algehele koopzondag geopperd. Uit de gegevens die ons nu ter beschikking staan, blijkt dat het opportuun zou kunnen zijn om een nadere studie naar dit draagvlak te doen. Indien de SP de tijd geboden krijgt voor dit vervolgonderzoek, kan ook op hierop een voldragen, onderbouwd en verantwoord standpunt worden ingenomen.

Aanbeveling

Als onderzoeksteam raden wij de fractie aan om tegen de zondagopenstelling van supermarkten te stemmen. Het draagvlak hiervoor ontbreekt. Ook raden wij aan om tegen de algehele koopzondag te stemmen. Het draagvlak is met onvoldoende zekerheid vast te stellen; meer onderzoek is noodzakelijk.

VOORWOORD

Dit is een onderzoek zonder wetenschappelijke pretenties. Wij, als makers van dit rapport, zijn niet uit op publicatie in de “scientific journal” van het één of het ander. En ook zal niet elk onderdeel volledig volgens de academische spelregels zijn opgezet. Desalniettemin is dit een rapport waar wij trots op mogen zijn.

Het doel van dit rapport is immers niet het vergaren van wetenschappelijke erkenning, of een bijdrage te leveren aan 'de wetenschap'; het doel is om in beeld te brengen hoe de Veense samenleving denkt over de eventuele zondagopenstelling van supermarkten. En daar zijn wij in geslaagd, zo menen wij.

Hoewel dit rapport volledig is gemaakt door vrijwilligers, is met goed mogelijk dat er meer aan de academische standaarden wordt voldaan dan menig rapport van professionals. Natuurlijk; het opdrachtgeverschap en de uitvoering zijn in dezelfde handen. En er is het nodige aan te merken op de premisse **GEEN RESPONS = INDIFFERENT**. Maar dit zijn keuzes die gemaakt zijn omwille van werkbaarheid. Met de tijd en middelen die ons ter beschikking stonden, is het best mogelijke rapport afgeleverd.

Uit dit rapport blijkt, dat er geen voldoende draagvlak is voor de openstelling van de supermarkten. Maar ook, dat er aanleiding is om het draagvlak voor een algehele koopzondag nader te bestuderen. Als dat er van komt, hoop ik dat we weer net zo'n goed rapport zullen kunnen afleveren.

Ik dank alle respondenten, en het team van mensen dat heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit rapport.

Jan Breur

Fractievoorzitter SP Veenendaal/eindredacteur

INHOUD

Samenvatting	p2
Voorwoord	p3
Methodische Verantwoording	p4
Respons Werknemers	p5
Respons Werkzoekenden	p7
Respons Supermarktleiding	p9
Respons Consumenten	p12
Straatenquête	p16
Koopzondag	p18
Conclusies en Discussie	p23
Aanbevelingen	p25

Eindredactie:

Jan Breur

Vragenlijsten:

Jan Breur

Verwerking:

Jan Breur en Hennie Horn

Straatenquêtes door:

Baukje Hiemstra, Toke van de Rovaart, Nico van Ginkel en Jan Breur

METHODISCHE VERANTWOORDING

In deze verantwoording zetten wij kort uiteen hoe en waarom dit onderzoek tot stand is gekomen. Het betreft hier vooral de verantwoording voor de online-enquête over de zondagopenstelling van de supermarkten. Aan het eind van deze verantwoording zullen wij de andere enquêtes die in dit rapport zijn verwerkt ook aanstippen (zie: secundaire methoden).

Aanleiding:

De zondagopenstelling van supermarkten is een idee van de PvdA. Voor de SP is het een vereiste dat er voldoende draagvlak is, alvorens hiermee in te stemmen. Naar verwachting heeft de SP een sleutelpositie in de stemming van de gemeenteraad: de stem van de SP is voor zowel de voor- als tegenstanders nodig voor een meerderheid. Het zal van de uitkomsten van dit onderzoek afhangen welk 'kamp' door de SP aan een meerderheid zal worden geholpen...

Doel:

Inzicht verkrijgen in het draagvlak met betrekking tot het openstellen van supermarkten in Veenendaal op zondagen.

Relevantie:

De relevantie van dit onderzoek ligt in het politiek-maatschappelijke vlak; het dient als voeding voor standpuntbepaling. Hoewel wij serieus en professioneel te werk gaan, verbinden we geen wetenschappelijke pretenties aan dit onderzoek.

Werving/selectie respons:

Aan de enquête is primair via de (sociale) media bekendheid gegeven. Dit geeft een respons die grotendeels is gebaseerd op zelf-selectie; mensen met een sterke mening over het onderwerp. Mensen die het onderwerp 'koud' laten zullen waarschijnlijk minder snel meedoen aan deze enquête, maar zullen ook minder waarde hechten aan de uitkomsten of de uiteindelijke stemming in de gemeenteraad. Kort gezegd; de mening van mensen zonder mening wordt in dezen niet gemist. Het uitgangspunt is: **GEEN RESPONS = INDIFFERENT**.

Om te voorkomen dat mensen de enquête vaker dan 1x invullen, hebben wij een aantal mechanismen ingebouwd. Hiermee is de kans op 'vals spelen' aanzienlijk verkleind.

Methode:

Dit onderzoek bestaat in de meest belangrijke mate uit een online-enquête. Er zijn verschillende vragenlijsten ontwikkeld voor de vier te onderscheiden doelgroepen: werknemers, werkzoekenden, supermarktleiding en consumenten. Het draagvlak wordt gekwantificeerd door middel van een graduele schaal van 1 t/m 10 (rapportcijfers).

Secundaire methoden:

Ook hebben wij, voor andere delen van het onderzoek, gebruik gemaakt van straatenuêtes, een online poll, en een oudere online-enquête met betrekking tot de koopzondag. Deze middelen, en daarmee derhalve ook hun uitkomsten, hebben een meer rudimentair karakter dan de vier 'hoofd'-vragenlijsten (en hun uitkomsten).

RESPONS WERKNEMERS

De werknemers zijn wat de SP betreft de belangrijkste groep in dit onderzoek. Zij zijn immers degenen die het werk moeten doen. Bij het officiële sluiten van de enquête, op 31 augustus 2015, stond de teller op 83 reacties. Een dag later, bij de verwerking, bleken er toch nog twee bijgekomen te zijn. Deze zijn uiteraard meegenomen, maar bij bestudering van de antwoorden bleken er 2 formulieren te zijn ingevuld door mensen die niet werkzaam zijn in een supermarkt, waardoor de totale respons vanuit werknemershoek alsnog uitkomt op **83**.

Waar komen de reacties vandaan?

Op de vraag "In welke supermarkt werkt u?" is als volgt gereageerd:

Albert Heijn, Ellekoot	7
Albert Heijn, Corridor	19
Aldi, Scheepjeshof	1
Boni	2
Hoogvliet, Kerkewijk	1
Hoogvliet, Leinweberstraat	5
Jumbo, Bruïneplein	6
Jumbo, PWA-park	8
Jumbo, Paddestoelenlaan	3
Jumbo, Ronde Erf	8
TOTAAL*:	60

*) De vraag had geen verplicht karakter; 25 respondenten hebben hem opengelaten.

48 respondenten geven aan een **vast** contract te hebben,
16 respondenten een **tijdelijk** contract.

Gemiddeld wordt er **21,6** uur per week gewerkt, met een standaarddeviatie van **17,9**; volgens een respons van $n=60$. (Ook hier hebben 25 respondenten de vraag opengelaten.)

Op de volgende dagen wordt er gewerkt:

DAG	ma	di	wo	do	vr	za
$n=$	33	31	34	33	40	41

Welke functies hebben de respondenten?

Op de vraag welke functie respondenten hebben binnen de supermarkt, kwamen diverse antwoorden binnen; zoals: cassière, vulploegmedewerker, teamleider, of medewerker van de bakkerij of groenteafdeling. Eén van de respondenten vulde hier 'klant' in; een andere respondent liet hem leeg, maar gaf bij de vraag wat de functie inhoudt aan dat zij niet in een supermarkt werkte. Uiteraard zijn hun reacties verwijderd, en maken geen deel meer uit van het onderzoek. Zie ook de inleiding van dit hoofdstuk.

Van de overige respondenten hebben **65** mensen een functie ingevuld, en 56 een inhoudelijke toelichting gegeven op hun functie. **18** mensen hebben de vraag welke functie zij hadden opengelaten; 27 deden dit bij de vraag wat de functie inhoudt.

Er werd aangegeven (bij deze vraag: $n=60$) dat gemiddeld **4,6 op de 10** medewerkers het takenpakket van de respondent zou kunnen overnemen; met een standaarddeviatie van 4,4.

Leidinggevend?

22 respondenten gaven aan een leidinggevende of coördinerende functie te hebben, **31** respondenten gaven aan dat zij *geen* leidinggevende of coördinerende functie hebben.

Opleiding/Scholing?

18 respondenten gaven aan een specifieke opleiding/scholing genoten te hebben voor hun functie, **37** respondenten beantwoordden de vraag naar opleiding/scholing met *nee*.

Zondagopenstelling

In onderstaande tabel staat aangegeven hoe de respondenten reageren op de mogelijkheid van zondagopenstelling van de supermarkten; uitgedrukt in een rapportcijfer van 1 t/m 10.

Vraag:	Rapportcijfer	SD	<i>n</i>
In hoeverre vindt u het een goede ontwikkeling als de supermarkten open mochten op zondag?	4,1	3,4	83
In hoeverre zou u zelf willen werken op zondag?	3,2	3,5	83
In hoeverre verwacht u te worden verplicht tot werken op zondag, als uw supermarkt dan open zou zijn?	3,9	3,1	83
In hoeverre verwacht u dat bereidheid tot werken op zondag samen zal hangen met uw promotie/doorgroeimogelijkheden binnen de supermarkt?	4,1	3,6	76
In hoeverre verwacht u dat bereidheid tot werken op zondag samen zal hangen met de verlenging van uw contract?	3,8	3,9	65

Wat is volgens de werknemers een goede frequentie voor zondagopenstelling van Supermarkten?

Elke week	Elke 2 weken	Maandelijks	Eens per kwartaal	Incidenteel	Nooit
21	2	7	1	0	52

Conclusie:

Onder werknemers in de supermarkten is onvoldoende draagvlak voor zondagopenstelling. Zij beoordelen het massaal als onvoldoende, en de frequentie "nooit" is meest populair. Tusseloplossingen genieten niet de voorkeur. Hoewel zij niet wensen te werken op zondag, gaan ze er ook niet sterk vanuit dat dit consequenties heeft voor hun loopbaan.

RESPONS WERKZOEKENDEN

Het belang van de werkzoekenden (in de supermarktbranche) is vergelijkbaar is vergelijkbaar met die van de werknemers. Het verschil is dat de werkzoekende hierin spreekt over zijn of haar (mogelijk) toekomstige functie, terwijl de werknemer spreekt over de functie die hij/zij reeds heeft. Dit maakt, dat de antwoorden van de werkzoekenden weliswaar een meer *hypothetisch* karakter hebben, maar ook dat, wanneer er onder werknemers onvoldoende draagvlak is – wat het geval blijkt te zijn – de werkzoekende wellicht in dit 'gat' zou kunnen springen.

9 werkzoekenden hebben gereageerd op de enquête; waaronder wij geen 'valspelers' hebben kunnen ontdekken. Alle 9 zullen zij dus deel uitmaken van de analyse.

Waar zijn de respondenten naar op zoek?

- 1 respondent zoekt een bijbaantje,
- 1 respondent zoekt een volwaardige functie, part-time,
- 7 respondenten zoeken een volwaardige functie, full-time.

Van deze 9 respondenten zijn er **8** op zoek naar een **geschoolde** functie; degene die het bijbaantje zoekt wil ongeschoold werk.

- 4 respondenten geven aan gediplomeerd/gecertificeerd te zijn voor de functie die zij nastreven,
- 3 respondenten, waaronder degene die op zoek is naar een ongeschoold bijbaantje, geven aan niet gediplomeerd/gecertificeerd te zijn voor de functie die zij zoeken,
- 2 respondenten geven aan dit niet te weten.

Gemiddeld wil men **30,8** uur per week werken, met een standaarddeviatie van 11,1. Alle respondenten hebben deze vraag beantwoord; het bereik van de antwoorden lag tussen de 8 en de 40.

Op welke dagen willen de respondenten werken?

In onderstaande tabel is weergegeven op welke dagen de respondenten willen werken:

DAG	zo	ma	di	wo	do	vr	za
<i>n</i> =	4	7	8	7	7	6	6

Toen wij hen vroegen wat hun favoriete werkdag zou zijn, antwoordden zij als volgt:

DAG	zo	ma	di	wo	do	vr	za
<i>n</i> =	2	2	2	0	1	0	1

Ten overvloede: in deze laatste tabel was er maar één antwoord per respondent mogelijk; in de tabel ervoor konden de respondenten meerdere antwoorden (dagen) aangeven.

Zondagopenstelling

In onderstaande tabel staat aangegeven hoe de respondenten reageren op de mogelijkheid van zondagopenstelling van de supermarkten; uitgedrukt in een rapportcijfer van 1 t/m 10.

Vraag:	Rapportcijfer	SD	n
In hoeverre vindt u het een goede ontwikkeling als de supermarkten open mogen op zondag?	5	4,4	9
In hoeverre zou u zelf willen werken op zondag?	5	4,7	9
In hoeverre verwacht u te worden verplicht tot werken op zondag, als uw supermarkt dan open zou zijn?	6,1	3,3	9
In hoeverre verwacht u, dat u alleen zal worden aangenomen als u bereid bent om op zondag te werken?	7,4	3,2	9
In hoeverre verwacht u dat bereidheid tot werken op zondag samen zal hangen met uw promotie/doorgroeimogelijkheden binnen de supermarkt?	6,9	4	9

Frequentie:

In onderstaande tabel geven de werkzoekenden aan wat zij een geschikte frequentie voor de zondagopenstelling der supermarkten vinden.

Elke week	Elke 2 weken	Maandelijks	Eens per kwartaal	Incidenteel	Nooit
4	0	1	0	0	4

In de volgende tabel geven ze aan in welke frequentie ze zelf op zondag zouden willen werken.

Elke week	Elke 2 weken	Maandelijks	Eens per kwartaal	Incidenteel	Nooit
2	2	0	0	1	4

Overigens is degene die een bijbaantje zoekt niet bereid om op zondag te werken.

Conclusie:

Het aantal respondenten onder werkzoekenden is te klein om hele harde uitspraken over te doen; of om vast te kunnen stellen of deze populatie representatief is voor de doelgroep als geheel.

Gezien de relatief geringe respons kunnen wij voorzichtig concluderen dat er weinig animo is onder de werkzoekenden voor een zondagopenstelling van de supermarkten. Dit komt ook terug uit de inhoud van de 9 reacties die we uit deze doelgroep hebben ontvangen.

De bereidheid om op zondag te werken blijft steken op een 5; bijna de helft van de respondenten geeft aan **nooit** op zondag te willen werken.

Wel is er een relatief sterke aanname onder hen, dat het van hun bereidheid om op zondag te werken af zal hangen of zij worden aangenomen of doorgroeimogelijkheden in de supermarkt zullen hebben.

De veronderstelling dat 'nieuwe werknemers', oftewel werkzoekenden, zullen inspringen op zondag omdat het huidige personeel dan niet werkt, lijkt op basis van de omvang en inhoud van de respons uit deze doelgroep ongegrond.

RESPONS SUPERMARKTLEIDING

Veenendaal kent diverse supermarkten: Albert Heijn, Aldi en Hoogvliet hebben elk twee filialen; Jumbo heeft er maar liefst vier; dan is er nog een filiaal van de Boni; Birlik is er, en er zijn een aantal kleinere winkeltjes die een supermarktfunctie vervullen. De leiding van **4** van deze supermarkten is bereid geweest de enquête in te vullen. Dit lijkt niet zoveel; maar als je uitgaat van de 12 grote supermarkten in Veenendaal (filialen van ketens + Birlik), is dit een respons van 33,3%.

Spreiding en anonimisering

Het aantal van 4 supermarkten dat gereageerd heeft maakt het meer opportuun om per supermarkt de antwoorden te bestuderen, dan de spreiding via standaarddeviatie in kaart te brengen. Dit ook, omdat er uit de antwoorden blijkt dat de respondenten te verdelen zijn in twee “gepolariseerde kampen”; waardoor het leerzaam is om de individuele antwoorden in te zien – en hen “bijeengooien” als collectief geen meerwaarde heeft.

Echter, omdat wij niet op ons geweten willen hebben dat er strategisch gevoelige informatie op straat komt te liggen, die met ons in vertrouwen is gedeeld, zijn de vier supermarkten (vanzelfsprekend) geanonimiseerd.

Hoe groot zijn de supermarkten?

Het voltallige personeelsbestand van de vier supermarkten bestaat in totaal uit **264** personen; gemiddeld dus 66.

De opbouw is als volgt:

	R1	R2	R3	R4	Totaal
Omvang personeelsbestand	33	121	100	10	264
Gecertificeerd/gediplomeerd	36%	100%	75%	1%	53%
Personeel met arbeidsbeperking	1	3	6	0	10

Wat kost het om een dag open te zijn?

Gemiddeld kost het **€3250,-** om een supermarkt open te houden volgens de respondenten. Hierbij moet worden vermeld dat 2 respondenten de vraag hebben opengelaten, waardoor we dit antwoord moeten baseren op een respons van $n=2$. Gezien de lage respons op deze vraag, en het grote verschil in omvang van personeelsbestand, dient er rekening mee worden gehouden dat er ernstig van dit gemiddelde kan worden afgeweken: de ene geeft een bedrag van €1000,- aan, de ander €4500,-.

Op de vraag hoeveel personeel er op één dag minimaal aanwezig moet zijn, hadden wij een respons van $n=3$. Hierop kwam het gemiddelde op **5,25** mensen; maar ook hier moet rekening worden gehouden van grote afwijkingen.

Hiervan is **36,5%** moeilijk vervangbaar. Onder moeilijk vervangbaar verstaan wij mensen die beschikken over bepaalde kwalificaties of vaardigheden, behorend bij specifieke functies. Bijvoorbeeld leidinggevenden of gespecialiseerd personeel.

Wat ons betreft volstaat het om te noteren dat de minimaal aanwezige hoeveelheid personeel onder de respondenten varieert van 5 tot 10, en dat 10% tot 86% moeilijk vervangbaar is.

Zondagopenstelling

In onderstaande tabel staat aangegeven hoe de respondenten reageren op de mogelijkheid van zondagopenstelling van de supermarkten; uitgedrukt in een rapportcijfer van 1 t/m 10.

Vraag	Rapportcijfer				
	R1	R2	R3	R4	Gemiddelde
In hoeverre vindt u het een goede ontwikkeling als de supermarkten open mogen op zondag?	8	10	1	1	5
In hoeverre zou u ook daadwerkelijk open gaan?	8	10	1	1	5
In hoeverre is het uw WENS om open te gaan op zondag?	9	10	1	1	5,3
In hoeverre zou u zich gedwongen voelen door de concurrentie om open te gaan op zondag	7	5	1	1	3,5
In hoeverre ervaart u er hinder van, dat in omringende gemeenten wel en in Veenendaal niet de supermarkten open mogen op zondag?	5	8	1	1	3,8
In hoeverre bent u ZELF en/of andere leden van de supermarktleiding bereid om op zondag te werken?	9	10	1	1	5,3
In hoeverre zal u uw PERSONEEL vrijlaten om te kiezen of ze wel of niet op zondag werken?	10	10	1	1	5,5
In hoeverre verwacht u voldoende beschikbaar personeel te hebben op de zondagen?	8	8	1	x	5,7
In hoeverre zal de aanname van nieuw personeel samenhangen met de bereidheid op zondag te werken?	10	1	1	1	3,3
In hoeverre zal contractverlenging van personeel samenhangen met de bereidheid om op zondag te werken?	1	1	1	1	1
In hoeverre zullen de doorgroeimogelijkheden van personeel samenhangen met de bereidheid op zondag te werken?	8	1	1	1	2,8
In hoeverre is uw supermarkt bereid tot het leveren van een maatschappelijke tegenprestatie, voor de mogelijkheid om op zondag open te gaan?	5	5	1	1	3

Gemiddeld scoort het openstellen van supermarkten een 5; waarbij 2 respondenten aangeven er voldoende achter te staan, en de andere 2 totaal niet. Die laatste twee zullen dan ook zeer zeker niet open gaan en voelen zich daartoe ook niet gedwongen door de concurrentie.

Slechts één supermarkt geeft overtuigend aan hinder te ervaren van de zondagopenstelling van supermarkten in omringende gemeenten (cijfer: 8), een ander ervaart deze hinder slechts in beperkte mate (cijfer: 5), en de tegenstanders van de openstelling ervaart die hinder geheel niet.

Dat de twee supermarkten die tegen de zondagopenstelling zijn hun personeel niet vrijlaten om wel of niet te werken lijkt “onaardig”, maar is waarschijnlijk het gevolg van simpele logica: als de winkel gesloten blijft, valt er ook immers niets te werken. De vraag is voor hen dan ook een non-issue.

De voorstanders geven hun personeel wel volop de vrijheid om al dan niet te werken op zondag, en zijn zelf ook van harte bereid om op de zondagen te werken. Ze gaan er vanuit over voldoende personeel te beschikken om op zondag open te gaan, al valt er op die aanname wel het nodige aan te merken op basis van de respons van de werknemers en werkzoekenden (zie voorgaande hoofdstukken).

Voor één supermarkt hangen de aanname en de doorgroeimogelijkheden van het personeel samen met de bereidheid om op zondag te werken; bij geen enkele supermarkt heeft deze bereidheid invloed op contractverlenging.

Géén van de supermarkten die gereageerd hebben, is voldoende bereid tot een maatschappelijke tegenprestatie voor de mogelijkheid om op zondag open te gaan. Bij maatschappelijke tegenprestaties valt te denken aan het aannemen van extra personeel onder mensen met een arbeidsbeperking, langdurig werklozen, oudere werkzoekenden; of aan het deelnemen aan projecten om duurzaamheid en eerlijke handel (FairTrade) te stimuleren; of door de toevoeging van lokale Veense producten in het assortiment; etc. Het is gezien deze geringe bereidheid dus niet aannemelijk dat de Veense gemeenschap meer te winnen heeft bij de zondagopenstelling, dan enkel een extra mogelijkheid om boodschappen te doen.

Frequentie:

In onderstaande tabel geven de respondenten aan wat zij een geschikte frequentie voor de zondagopenstelling der supermarkten vinden.

Elke week	Elke 2 weken	Maandelijks	Eens per kwartaal	Incidenteel	Nooit
2	0	0	0	0	2

Conclusie:

Onder de vertegenwoordigers van de supermarktleiding is het draagvlak difuus. Van de supermarkten die gereageerd heeft is de helft uitgesproken voorstander, en de andere helft uitgesproken tegenstander. We gaan er vanuit dat de overige supermarkten (die dus niet gereageerd hebben) het feitelijk niet uitmaakt of de supermarkt wel of niet op zondag open mag – anders zouden zij wel gereageerd hebben.

Dit maakt dat het draagvlak, in de zin van acceptatie, voor zondagopenstelling blijft steken op een verdeling van fifty-fifty. Echter: van slechts twee supermarkten is het daadwerkelijk een **wens** om open te kunnen op zondag; de rest is tegen of maakt het niet zoveel uit. Geen enkele supermarkt heeft er in voldoende mate iets extra's voor over om open te mogen.

Al met al is de basis voor de zondagopenstelling bijzonder smal, en kun je je afvragen of je de Veense supermarkten wel echt een plezier doet met de mogelijkheid om op zondag open te gaan.

RESPONS CONSUMENTEN

Bij het officiële sluiten van de enquête waren er 1791 reacties uit de hoek van de consumenten binnengekomen. Hierna hebben wij nog een aantal “nabranders” ontvangen, dat dit aantal opstuwde naar **1829**. Niet alleen via onze website hebben wij reacties ontvangen, maar ook op papier.

Papieren versie (?)

We hebben acht papieren samenvattingen van onze enquête ontvangen, allen in dezelfde lay-out, die niet van onze makelij zijn. Hieruit concluderen wij dat er een persoon of instantie is geweest die deze enquête heeft gemaakt om mensen die niet (zo makkelijk) gebruik kunnen maken van het internet ter dienste te zijn. Opvallend hierbij waren geel gemarkeerde antwoordsuggesties, die zonder uitzondering werden opgevolgd door de respondenten.

Hoewel wij niemand beschuldigen zien wij het als onze taak om de maker van deze papieren versie erop te wijzen, dat dit de suggestie van sociale druk oproept. Wij hadden het ook zeer opprijs gesteld indien de maker van deze papieren versie hierover contact met ons had opgenomen. Wij hadden haar of hem met liefde voorzien in de behoefte aan papieren enquêtes. Wij hebben de toegezonden papieren enquêteformulieren wel meegenomen in de verwerking van de respons. Dit, omdat wij willen uitgaan van de zuivere intenties van de maker, en omdat we – vanuit de grondwaarde van gelijkwaardigheid – niemand willen uitsluiten van deelname aan dit onderzoek. Echter, in de toekomst zullen wij formulieren die niet door ons zijn gemaakt of goedgekeurd niet meer accepteren in onze onderzoeken. Zeker versies waarin door de maker wordt voorgesorteerd op een bepaalde beantwoording, zullen wij voortaan beschouwen als vervuiling van het onderzoek.

Het kan ook anders. Een meneer had contact met ons opgenomen, omdat hij te maken had met een groep ouderen die deel wilde nemen aan de enquête, maar niet handig waren met internet. Op zijn verzoek hebben wij een WORD-versie gemaakt en die naar hem verzonden; opdat hij deze zou uitprinten en 'zijn' ouderen de enquête konden invullen. Helaas hebben deze enquêteformulieren hun weg terug naar ons nog niet gevonden op het moment van verwerken, en uitstel is niet langer mogelijk. Wij betreuren het dat we deze formulieren niet meer hebben kunnen meenemen; temeer omdat deze meneer de wenselijke route heeft bewandeld voor wat betreft papieren versies van onze enquêtes.

Waardering

In **kwantitatief** opzicht is de consument verreweg het sterkst vertegenwoordigd in deze enquête. Met maar liefst 1829 ingevuld formulieren in haar doelgroep, vertegenwoordigt zij een veelvoud van de andere doelgroepen bij elkaar opgeteld.

Echter, de **kwalitatieve** weging van haar belang is wat de SP betreft van mindere aard. Waar het bij de andere doelgroepen gaat over het al of niet inleveren van de collectieve vrije dag, gaat het bij de consument veelal slechts om een mogelijkheid meer of minder om die vrije dag te besteden.

Dit heeft ons er niet van weerhouden om consumenten te vragen in hoeverre zij bereid waren om op zondag te werken; als proeve van solidariteit.

Wie is de consument?

In onderstaande tabel is te lezen in wat voor huishouden de respondenten aangeven te leven:

Type Huishouden	n=
Eénpersoons-huishouden	184
Kostwinnershuishouden	579
Anderhalfverdieners-huishouden	291
Tweeverdienershuishouden	507
Commune	6
Anders	167
Niet ingevuld	95
Totaal	1829

Een huishouden uit onze onderzoekspopulatie bestaat gemiddeld uit:

2,2 volwassenen ($n=1731$; $SD=1,1$)

0,6 jongeren in de leeftijd van 10 tot 18 ($n=1653$; $SD=1,1$)

1,0 kinderen ($n=1653$; $SD=1,5$)

Het onderscheid tussen de twee minderjarige subgroepen impliceert dat onder 'kinderen' dient worden te verstaan 'kinderen onder de tien'. Echter; in de vraagstelling is dat niet **expliciet** vermeld geweest – waardoor het mogelijk is dat sommige respondenten een kind dat tien jaar of ouder is in beide subgroepen hebben laten tellen, en andere respondenten alleen in de subgroep 'jongeren'. Dit beperkt de bruikbaarheid van deze specifieke vraag enigszins. Aangezien deze vraag niet het zwaartepunt van relevantie in dit onderzoek betreft, achten wij dit niet hinderlijk. Wel dient er dus een klein slagje om de arm gehouden te worden omtrent de hoeveelheid kinderen in een huishouden.

In de huishoudens van de respondenten is de volgende persoon verantwoordelijk voor de boodschappen:

Verantwoordelijk:	n=
Respondent zelf	838
Een volwassen huisgenoot	597
Bezorgservice of ingehuurde boodschappendienst	2
Dat verschilt per keer	286
Niet ingevuld	106
Totaal	1829

Boodschappen

Op de volgende dagen wordt er in de huishoudens van de respondenten boodschappen gedaan:

DAG	ma	di	wo	do	vr	za
n=	674	612	707	735	1046	1038

De boodschappen worden gedaan in de volgende supermarkten:

Albert Heijn, Ellekoot	441
Albert Heijn, Passage	420
Aldi, Bruineplein	422
Aldi, Scheepjeshof	397
Birlik	62
Boni	211
Hoogvliet, Kerkewijk	342
Hoogvliet, Leinweberstraat	672
Jumbo, Bruineplein	382
Jumbo, PWA-park	528
Jumbo, Paddestoelenlaan	169
Jumbo, Ronde Erf	474
Een supermarkt buiten Veenendaal	191
Anders	71
Weet niet	6
TOTAAL	4788

Er waren meerdere antwoorden mogelijk per respondent.

Zondagopenstelling

Vraag	Rapportcijfer	SD	<i>n</i>
In hoeverre zijn de HUIDIGE openingstijden toereikend voor u, om uw boodschappen in huis te krijgen?	9	2,1	1829
In hoeverre haalt u, IN DE HUIDIGE SITUATIE, uw boodschappen zondags buiten Veenendaal	2	2,3	1829
In hoeverre vindt u het een goede ontwikkeling als de supermarkten open mogen op zondag	2,7	3,3	1829
In hoeverre zou u gebruik maken van de zondagopenstelling van supermarkten in Veenendaal?	2,6	3,2	1829
In hoeverre zou u MEER boodschappen in Veenendaal kopen, als gevolg van de zondagopenstelling van de supermarkten?	2,1	2,6	1829
In hoeverre zou u op MINDER boodschappen in Veenendaal kopen OP ANDERE DAGEN, als gevolg van de zondagopenstelling van de supermarkten?	3	3,3	1829
In hoeverre zou u een supermarkt die op zondag open is, (ook) OP ANDERE DAGEN mijden/boycotten?	6,7	3,8	1829
In hoeverre zou u ZELF willen werken op zondag?	2,1	2,5	1829

Frequentie:

In onderstaande tabel geven de consumenten aan wat zij een geschikte frequentie voor de zondagopenstelling der supermarkten vinden.

Elke week	Elke 2 weken	Maandelijks	Eens per kwartaal	Incidenteel	Nooit
322	13	16	3	24	1451

Conclusie:

De zondagopenstelling van supermarkten zal door een groot deel van de populatie consumenten niet op prijs worden gesteld. Zij achten de huidige openingstijden voldoende, en geven aan niet (snel) van de zondagopenstelling gebruik te zullen maken. De veel gehoorde opmerking dat de supermarkten in omliggende gemeenten vollopen met Veenendalers, correspondeert niet met de onderzoeksresultaten.

De kans op consumptietoename is, net als de kans op consumptieafname, gering. Hoewel er verwacht kan worden dat de zondagopenstelling geen sterke invloed zal hebben op het Veenendaalse consumptieniveau (en dus: de bestedingen binnen Veenendaal), geeft een significante groep consumenten aan een supermarkt die op zondag open is ook te mijden danwel te boycotten op andere dagen.

STRAATENQUÊTE

8 augustus 2015

Op 8 augustus 2015 hebben we een kleine straatenquête over de zondagopenstelling van supermarkten gehouden. Deze vond plaats in het kernwinkelgebied van Veenendaal. Aan deze straatenquête hebben **99** mensen deelgenomen; hiervan komen er **87** uit Veenendaal.

Kwantitatief/kwalitatief

Hoewel wij ook wel degelijk kwantitatieve gegevens uit deze straatenquête weergeven, heeft deze straatenquête ook een kwalitatieve dimensie. In dit hoofdstuk bekijken we dus niet alleen de aantallen, maar ook motivaties. Niet alleen het 'hoeveel', maar ook het 'waarom'.

Steekproef

Anders dan bij andere hoofdstukken in dit rapport, betreft het hier geen zelf-selectie maar een a-selecte steekproef. De steekproef beperkt zich tot het winkelende publiek in Veenendaal (de consument), waarvan demografische achtergronden niet bekend zijn. Over de representativiteit van deze steekproef kunnen derhalve geen uitspraken worden gedaan.

Zondagopenstelling Supermarkten

De respondenten staan als volgt tegenover de zondagopenstelling van supermarkten:

Voor	45
Tegen	50
Geen mening	4
Totaal	99

Redenen voor zondagopenstelling:

Respondenten gaven aan dat zij de supermarkten op zondag open willen; omdat zij alle dagen de mogelijkheid willen hebben om boodschappen te doen, ook op zondag over vers voedsel willen beschikken, omdat zij door de week geen tijd zouden hebben voor hun boodschappen, of vergeten boodschappen te halen, omdat zij het 'gezellig' vinden en omdat zij het vinden passen in de tijdsgeest.

Redenen tegen zondagopenstelling:

Respondenten gaven aan dat zij de supermarkten niet op zondag open willen hebben; omdat deze al 6 dagen in de week en 12 uur per dag open zijn, dat zij iedereen – inclusief winkelpersoneel – een rustdag gunnen, en voor een aantal speelden ook religieuze redenen.

Boodschappen elders?

Ook vroegen wij aan de respondenten, of zij onlangs nog op zondag boodschappen buiten Veenendaal hadden gedaan.

21 respondenten gaven aan dat zij dit inderdaad gedaan hadden. Hierbij is het overigens niet duidelijk of zij speciaal voor de boodschappen Veenendaal verlaten hadden, of daar toevallig in de buurt waren.

78 respondenten gaven aan hun boodschappen op zondag niet buiten Veenendaal te hebben gehaald.

Overigens zijn bij deze vraag de antwoorden niet uitgesplitst of desbetreffende respondent al dan niet woonachtig is in Veenendaal; evenmin als in de rest van de stratenquête.

Conclusie:

Uit de stratenquête blijkt een kleine meerderheid onder het winkelende publiek in Veenendaal tegen de zondagopenstelling van supermarkten te zijn. De steekproef was hierbij aanzienlijk kleiner, en de vragenlijst minder gedetailleerd dan de online-enquête. Hoewel de opbouw van de getallen enige onduidelijkheid herbergt, geven pakweg **vier op de vijf** respondenten aan dat zij de laatste tijd **geen** boodschappen op zondag buiten Veenendaal te hebben gehaald.

Het winkelende publiek geeft aan een zondagopenstelling van supermarkten gezellig te vinden, passen in de tijdsgeest, en er een aantal praktische voordelen in te zien; maar ook dat de huidige openstelling afdoende is, en dat zij de rustdag willen bewaren.

KOOPZONDAG

Omdat de fractie van Lokaal Veenendaal heeft aangekondigd het PvdA-voorstel voor de zondagopenstelling van supermarkten te willen amenderen naar een algehele koopzondag (dus: voor alle winkels), zullen wij hier ook enige aandacht aan schenken in dit hoofdstuk. Voor dit amendement hebben wij echter geen apart onderzoek opgezet, en zullen wij genoeg moeten nemen met baselere gegevens.

Rapport I&O Research

In 2013 heeft onderzoeksbureau I&O Research een draagvlakonderzoek gedaan naar de koopzondag onder Veenendalers; hieronder de resultaten.

DRAAGVLAKPERCENTAGE PER DOELGROEP			
	Voorstander	Tegenstander	Neutraal
Inwoners	47%	39%	14%
Bezoekers	54%	22%	25%
Ondernemers	39%	48%	13%
Werknemers	25%	65%	10%
Marktkooplieden	26%	67%	8%

Bron: Asselbergs, Lenderink, "Draagvlak voor de koopzondag; wensen en standpunten van inwoners, bezoekers, ondernemers en personeel", I&O Research in opdracht van gemeente Veenendaal, Oktober 2013.

Hoewel het I&O-rapport inmiddels gedateerd is, en de omstandigheden met de invoering van de koopzondag in buurgemeente Ede gewijzigd zijn, is dit de meest nauwkeurige en representatieve draagvlakmeting die er op dit moment met betrekking tot de koopzondag in Veenendaal beschikbaar is.

Boveneinder's "Reformatorisch Koopcentrum"

In een column draagt Evert Davelaar, alias 'de Boveneinder' een alternatief aan voor de koopzondag: In plaats van de invoering van de koopzondag in te voeren, zou Veenendaal zich ook kunnen onderscheiden als 'reformatorisch winkelhart'. Juist door de koopzondag **niet** in te voeren, maar door zich expliciet te richten op (orthodox-)christelijk georiënteerde ondernemers en consumenten.

Door middel van een poll legden we dit idee voor aan de bezoekers van veenendaal.sp.nl; waarop als volgt werd gereageerd:

Antwoord	<i>n</i>	%
Goed idee	76	63%
Slecht idee	44	36%
Geen mening	1	1%
Totaal <i>n</i> =121		

Onder de respondenten is er een meerderheid te porren voor het idee van een reformatoerisch koopcentrum. De respondenten zijn niet uitgesplitst naar religieuze achtergrond, evenmin als naar wel of niet werkzaam in een winkel in Veenendaal.

Bij de poll werden ook diverse reacties gegeven, als toelichting op waarom men vond wat men vond. Uit de reacties blijkt dat er consumenten zijn die door een dergelijke profilering van het winkelcentrum alleen nog maar in Veenendaal zouden winkelen. Anderen vrezen juist dat een focus op reformatoerisch publiek een zekere betutteling met zich mee zou nemen. Zij vrezen dat deze marketingstrategie zal leiden tot een situatie waarin men niet meer vrij is om kleding en haardracht naar eigen keuze te dragen.

Er is positieve waardering voor het idee onder respondenten die hierin een leuke manier voor Veenendaal zien om onderscheidend te zijn. Ook wordt aangegeven dat een rustdag voor winkelpersoneel op prijs wordt gesteld.

Web-enquête Koopzondag

Bij de online-enquête over de zondagopenstelling van supermarkten zat een behoorlijke bijvangst. Een oude enquête over de koopzondag genereerde ineens weer activiteit. Dit is de eerste online-enquête die SP Veenendaal ooit heeft geproduceerd, en diende destijds, in 2013 meer als kennismaking met de software dan als iets anders. Deze enquête was een versimpelde versie van een straatenquête die wij destijds hielden; betreffende ideeën over de zondagsinvulling van Veenendaal. De (nieuwe) respons van **478**, en de mogelijkheid dat er een besluit moet worden genomen over een algehele koopzondag, heeft ons doen besluiten om deze resultaten mee te nemen in het rapport.

Bruikbaarheid, betrouwbaarheid, nauwkeurigheid

Deze enquête had in 2013 slechts een respons van $n=15$. Er zijn geen beveiligingen in opgenomen tegen dubbel invullen. Dit was ook niet nodig; er was slechts één respondent die vals speelde. Die had het formulier maar liefst 7x achtereen ingevuld. Met een dergelijk kleine respons is het gemakkelijk om deze er – na controle van het IP-adres – uit te filteren.

Het behoeft geen betoog dat zoiets een stuk moeilijker is bij een respons van $n=478$. Zonder de beveiligingsmechanismen die wij wel hebben ingebouwd bij de 'supermarkt-enquêtes', is het voorkomen en filteren van 'dubbelingen' een schier onmogelijke opgave. Het was voor ons geen doen om alle IP-adressen na te lopen, en dat hebben we dus ook niet gedaan.

We kunnen niet uitsluiten dat er individuen zijn die deze enquête meerdere malen hebben ingevuld. Er dient dus rekening met een zekere foutmarge te worden gehouden.

Deze enquête moet dus geenszins gezien worden als een precisie-instrument. Dit wil echter niet zeggen dat wij niet uiterst zorgvuldig te werk zijn gegaan met de verwerking van de resultaten. De respons van mensen die in een winkel in Veenendaal (zeggen te) werken, zijn handmatig gescheiden van die van mensen die dat niet doen. Hierdoor is het mogelijk om inzage te krijgen in de mening van beide afzonderlijke doelgroepen.

Ten overvloede: op deze enquête hebben wij niet actief respondenten geworven. Evenmin hebben wij überhaupt aandacht voor de enquête gevraagd. Dit maakt de assumptie "geen respons = indifferent" wat kort door de bocht; aangezien je redelijkerwijs niet van mensen kan verwachten dat zij kennis hebben van het bestaan van deze enquête.

Enquête Koopzondag (totalen)				
Vraag	Antwoord	Aantal		
		2013	2015	%
Bent u werkzaam in een winkel in Veenendaal?	Ja	1	60	12
	Nee	14	418	88
Vindt u het nodig dat er op zondag meer 'leven in de brouwerij' komt in Veenendaal?	Ja	8	133	28
	Nee	6	335	70
	Geen Mening	1	10	2
Wat is voor u de beste manier om Veenendaal te verlevendigen op zondag?	Koopzondagen	4	108	23
	Culturele evenementen	4	41	9
	Sport en spel	0	7	1
	Geen mening	1	7	1
	Veenendaal hoeft niet levendiger op zondag	6	315	66
Zou een koopzondag economisch rendabel zijn?	Ja	4	113	24
	Nee	8	305	64
	Weet niet	3	60	13
Is de koopzondag wat u betreft wenselijk?	Ja	5	125	26
	Nee	10	349	73
	Geen Mening	0	4	1

In totaal hebben 478 mensen de enquête in 2015 ingevuld, waarvan 12% aangeeft in een winkel te werken en de andere 88% werkt niet in een winkel. Bijna 1 op de 3 mensen vindt 'meer leven in de brouwerij' in Veenendaal op zondag nodig, tegen 70% van de respondenten die dat niet nodig vinden.

Op de volgende vraag geeft 66% aan dat Veenendaal niet levendiger hoeft op zondag. Dit verschil van 4% wordt gevormd doordat mensen hebben geantwoord dat er niet meer leven in de brouwerij in Veenendaal op zondag nodig is, maar bij deze vraag wel heeft aangegeven wat ze de beste manier vinden om Veenendaal te verlevendigen op zondag, deze 4% geven trouwens uiteenlopende antwoorden op deze vraag. Bijna een kwart van de respondenten geeft aan dat ze het instellen van een koopzondag de beste manier vinden om Veenendaal op zondag te verlevendigen. Culturele evenementen wordt door minder dan 1 op de 10 genoemd Slechts 1 op de 100 mensen wil meer Sport & Spel.

Een op de 4 mensen denkt dat een koopzondag rendabel zal zijn, 64% denkt het tegenovergestelde. Iets meer dan 1 op de 4 mensen vindt een koopzondag wenselijk, bijna driekwart van de mensen vindt een koopzondag niet wenselijk.

Enquête Koopzondag, 2015, uitgesplitst naar wel of niet werkzaam in een winkel in Veenendaal			
Vraag	Antwoord	Aantal	
		Werkzaam	Niet Werkz.
Vindt u het nodig dat er op zondag meer 'leven in de brouwerij' komt in Veenendaal?	Ja	36 (62%)	97 (23%)
	Nee	21 (36%)	314 (75%)
	Geen Mening	1 (1%)	9 (2%)
Wat is voor u de beste manier om Veenendaal te verlevendigen op zondag?	Koopzondagen	32 (55%)	76 (18%)
	Culturele evenementen	6 (10%)	35 (8%)
	Sport en spel	2 (3%)	5 (1%)
	Geen Mening	-	7 (2%)
	Veenendaal hoeft niet levendiger op zondag	18 (31%)	297 (71%)
Zou een koopzondag economisch rendabel zijn?	Ja	32 (55%)	81 (19%)
	Nee	20 (34%)	285 (68%)
	Weet niet	6 (10%)	54 (13%)
Is de koopzondag wat u betreft wenselijk?	Ja	34 (59%)	91 (22%)
	Nee	23 (40%)	325 (77%)
	Geen Mening	-	4 (1%)

Van degenen die deze enquête hebben ingevuld geven er in totaal 58 mensen werkzaam te zijn in een winkel in Veenendaal. Van deze in de winkelbranche werkende respondenten vindt bijna 2 op de 3 mensen het nodig dat er op zondag 'meer leven in de brouwerij' komt in Veenendaal. Ruim 1 op de 3 vindt dat niet nodig. Deze levendigheid dient volgens 1 op de 3 in de winkelbranche werkende respondenten gezocht te worden in de koopzondag. Een klein deel zoekt het in culturele evenementen (10%) en in sport en spel (3%). Iets minder dan een derde van deze respondenten geeft aan dat Veenendaal op zondag niet levendiger hoeft.

Meer dan de helft van de respondenten die in een winkel werken denkt dat de koopzondag rendabel zal zijn, tegen ongeveer een derde die denkt dat dat niet zal zijn. 10% weet het niet.

Meer dan de helft van deze respondenten vindt een koopzondag wenselijk, 4 op de 10 vindt een koopzondag niet wenselijk.

Van de respondenten werken 420 mensen niet in een winkel.

Iets minder dan een kwart van deze respondenten vinden dat Veenendaal op zondag meer leven in de brouwerij nodig heeft, tegen driekwart die vinden van niet.

Op de volgende vraag, wat de beste manier is om meer leven in de brouwerij te krijgen, antwoorden 7 van 10 mensen dat Veenendaal op zondag niet levendiger hoeft. De overige respondenten van deze groep vindt voor 2/3 dat er een koopzondag dient te komen (18% van het totaal). 8% wil meer culturele evenementen.

Van deze groep van mensen die niet werkzaam zijn in een winkel denkt bijna 70% dat een

koopzondag niet rendabel zal zijn, bijna 20% denkt van wel, de rest weet het niet.

Meer dan driekwart van deze groep respondenten vindt een koopzondag niet wenselijk. Ongeveer 1 op de 5 mensen vindt een koopzondag wel wenselijk.

Opvallend is het verschil tussen de antwoorden van de beide groepen (werkzaam in een winkel of niet) op de vragen of de koopzondag wenselijk of rendabel. In de groep werkzaam in een winkel verwacht een groter deel dat de koopzondag rendabel zal zijn dan het aantal mensen in de groep niet werkzaam in een winkel dat vindt (55% tegen 18%). Ook op de vraag of de koopzondag wenselijk is, tonen de antwoorden dit verschil: 59% van de in een winkel werkzaam denkt van wel tegen 22% van de mensen die niet werkzaam zijn in een winkel.

Conclusie:

Het beeld dat uit de onderzoeken naar de algehele koopzondag naar voren komt, is difuus. Er is animo voor Boveneinder's idee voor een reformatoerisch koopcentrum, eenwelk de koopzondag dus de facto uitsluit. Tegelijkertijd lijkt er onder degenen die in een winkel in Veenendaal zich een meerderheid af te tekenen ten faveure voor de koopzondag. Consumenten, daarentegen, wijzen de koopzondag radicaal af.

Zowel mensen die werkzaam zijn in een winkel in Veenendaal, als de mensen die dat niet zijn, achten de koopzondag de beste manier om Veenendaal op zondag te verlevendigen – al vinden velen dat Veenendaal niet levendiger hoeft.

Zelfs wanneer je er vanuit gaat dat deze enquête een representatieve steekproef heeft opgeleverd, en er daarbij ook nog eens vanuit gaat dat eenieder die aangegeven is werkzaam te zijn in een winkel in Veenendaal ook bevoegd is om te bepalen of en wanneer een winkel open gaat, zou het draagvlak in de Veenendaalse winkelbranche te beperkt zijn voor een succesvolle koopzondag. Een koopcentrum waarin er op elke vijf winkels er twee dichtblijven, is geen goed visitekaartje voor de gemeente.

De stelling dat er voldoende draagvlak is voor een algehele koopzondag in Veenendaal, is op zijn best prematuur. Echter; uit de gegevens die ons nu ter beschikking staan, blijkt dat het opportuun zou kunnen zijn om een nadere studie naar dit draagvlak te doen. Indien de SP de tijd geboden krijgt voor dit vervolgonderzoek, kan ook op hierop een voldragen, onderbouwd en verantwoord standpunt worden ingenomen.

CONCLUSIES en DISCUSSIE

In dit hoofdstuk geven wij onze conclusies, en stippen wij enkele discussiepunten aan. De conclusies in dit hoofdstuk, zijn ook terug te lezen in de eerdere hoofdstukken; aan het eind van elk onderdeel van ons onderzoek staan de conclusies die op dat segment van toepassing zijn.

Conclusies:

Onder werknemers in de supermarkten is onvoldoende draagvlak voor zondagopenstelling. Zij beoordelen het massaal als onvoldoende, en de frequentie “nooit” is meest populair. Tussenoplossingen genieten niet de voorkeur. Hoewel zij niet wensen te werken op zondag, gaan ze er ook niet sterk vanuit dat dit consequenties heeft voor hun loopbaan.

Het aantal respondenten onder werkzoekenden is te klein om hele harde uitspraken over te doen; of om vast te kunnen stellen of deze populatie representatief is voor de doelgroep als geheel. Gezien de relatief geringe respons kunnen wij voorzichtig concluderen dat er weinig animo is onder de werkzoekenden voor een zondagopenstelling van de supermarkten. Dit komt ook terug uit de inhoud van de 9 reacties die we uit deze doelgroep hebben ontvangen.

De bereidheid om op zondag te werken blijft steken op een 5; bijna de helft van de respondenten geeft aan **nooit** op zondag te willen werken.

Wel is er een relatief sterke aanname onder hen, dat het van hun bereidheid om op zondag te werken af zal hangen of zij worden aangenomen of doorgroeimogelijkheden in de supermarkt zullen hebben.

De veronderstelling dat 'nieuwe werknemers', oftewel werkzoekenden, zullen inspringen op zondag omdat het huidige personeel dan niet werkt, lijkt op basis van de omvang en inhoud van de respons uit deze doelgroep ongegrond.

Onder de vertegenwoordigers van de supermarktleiding is het draagvlak difuus. Van de supermarkten die gereageerd heeft is de helft uitgesproken voorstander, en de andere helft uitgesproken tegenstander. We gaan er vanuit dat de overige supermarkten (die dus niet gereageerd hebben) het feitelijk niet uitmaakt of de supermarkt wel of niet op zondag open mag – anders zouden zij wel gereageerd hebben.

Dit maakt dat het draagvlak, in de zin van acceptatie, voor zondagopenstelling blijft steken op een verdeling van fifty-fifty. Echter: van slechts twee supermarkten is het daadwerkelijk een **wens** om open te kunnen op zondag; de rest is tegen of maakt het niet zoveel uit. Geen enkele supermarkt heeft er in voldoende mate iets extra's voor over om open te mogen.

Al met al is de basis voor de zondagopenstelling bijzonder smal, en kun je je afvragen of je de Veense supermarkten wel echt een plezier doet met de mogelijkheid om op zondag open te gaan.

De zondagopenstelling van supermarkten zal door een groot deel van de populatie consumenten niet op prijs worden gesteld. Zij achten de huidige openingstijden voldoende, en geven aan niet (snel) van de zondagopenstelling gebruik te zullen maken. De veel gehoorde opmerking dat de supermarkten in omliggende gemeenten vollopen met Veenendalers, correspondeert niet met de onderzoeksresultaten.

De kans op consumptietoename is, net als de kans op consumptieafname, gering. Hoewel er verwacht kan worden dat de zondagopenstelling geen sterke invloed zal hebben op het

Veenendaalse consumptieniveau (en dus: de bestedingen binnen Veenendaal), geeft een significante groep consumenten aan een supermarkt die op zondag open is ook te mijden danwel te boycotten op andere dagen.

Uit de stratenquête blijkt een kleine meerderheid onder het winkelende publiek in Veenendaal tegen de zondagopenstelling van supermarkten te zijn. De steekproef was hierbij aanzienlijk kleiner, en de vragenlijst minder gedetailleerd dan de online-enquête. Hoewel de opbouw van de getallen enige onduidelijkheid herbergt, geven pakweg **vier op de vijf** respondenten aan dat zij de laatste tijd **geen** boodschappen op zondag buiten Veenendaal te hebben gehaald. Het winkelende publiek geeft aan een zondagopenstelling van supermarkten gezellig te vinden, passen in de tijdsgeest, en er een aantal praktische voordelen in te zien; maar ook dat de huidige openstelling afdoende is, en dat zij de rustdag willen bewaren.

Het beeld dat uit de onderzoeken naar de algehele koopzondag naar voren komt, is difuus. Er is animo voor Boveneinder's idee voor een reformatorisch koopcentrum, eenwelk de koopzondag dus de facto uitsluit. Tegelijkertijd lijkt er onder degenen die in een winkel in Veenendaal zich een meerderheid af te tekenen ten faveure voor de koopzondag. Consumenten, daarentegen, wijzen de koopzondag radicaal af.

Zowel mensen die werkzaam zijn in een winkel in Veenendaal, als de mensen die dat niet zijn, achten de koopzondag de beste manier om Veenendaal op zondag te verlevendigen – al vinden velen dat Veenendaal niet levendiger hoeft.

Zelfs wanneer je er vanuit gaat dat deze enquête een representatieve steekproef heeft opgeleverd, en er daarbij ook nog eens vanuit gaat dat eenieder die aangegeven is werkzaam te zijn in een winkel in Veenendaal ook bevoegd is om te bepalen of en wanneer een winkel open gaat, zou het draagvlak in de Veenendaalse winkelbranche te beperkt zijn voor een succesvolle koopzondag. Een koopcentrum waarin er op elke vijf winkels er twee dichtblijven, is geen goed visitekaartje voor de gemeente.

De stelling dat er voldoende draagvlak is voor een algehele koopzondag in Veenendaal, is op zijn best prematuur. Echter; uit de gegevens die ons nu ter beschikking staan, blijkt dat het opportuun zou kunnen zijn om een nadere studie naar dit draagvlak te doen. Indien de SP de tijd geboden krijgt voor dit vervolgonderzoek, kan ook op hierop een voldragen, onderbouwd en verantwoord standpunt worden ingenomen.

Discussie

De aanname dat geen respons automatisch onverschilligheid betekent, is een werkbaar uitgangspunt – maar zal in academisch opzicht tekort schieten. De respons die wij hebben is derhalve geen demografische afspiegeling van de Veenendaalse samenleving, maar representeert die mensen die kennis hebben van het onderzoek en de moeite waard vinden hierop te reageren. In het geval van de enquêtes van de supermarkten durven wij te stellen dat dit afdoende is, gezien de hoeveelheid ruchtbaarheid die gegeven is aan het onderzoek. Aan de enquête over de koopzondag was echter geen bekendheid gegeven, waardoor je niet zo makkelijk kunt stellen dat wie niet reageert indifferent is.

Het is een veilige aanname dat belangengroepen mensen hebben gemobiliseerd om hun mening te geven via de enquête. In beginsel is dat niet erg; wij maken geen onderscheid tussen mensen die via een (belangen)instantie op de hoogte zijn gesteld van de enquête, en mensen die op andere wijze bij “ons” terecht zijn gekomen. Echter, wanneer er papieren versies van onze enquête

in omloop zijn, waarop de “gewenste antwoorden” zijn voorgedrukt, komt de grens tussen **mobilisatie voor** en **manipulatie van** ons onderzoek in zicht. Aangezien het hier slechts 0,44% van de respons (8 formulieren op een populatie van 1829) betreft, en wij niet kunnen vaststellen of het hier kwade intenties op goedbedoelde naïviteit betreft, hebben wij deze formulieren als geldig geaccepteerd.

Wel is het goed om de les ter harte te nemen om bij volgende onderzoeken te waarschuwen dat wij in de toekomst geen formulieren meer zullen accepteren die niet vooraf door ons zijn goedgekeurd.

In tegenstelling tot de enquêtes over de supermarkten, was er geen beveiliging op die van de koopzondag. De respons was te groot om IP-adressen te vergelijken en dubbelingen eruit te filteren. Daarom zijn er niet alleen kanttekeningen te plaatsen bij de representativiteit van de steekproef op dat onderdeel (er heeft geen enkele werving op plaatsgevonden), maar ook op de betrouwbaarheid van de gegevens (vanwege het gebrek aan beveiliging).

Hoe nauwkeurig de gegevens ook verwerkt mogen zijn; in dit deel van het onderzoek kunnen zij slechts fungeren als een schetsmatige indicatie – en niet als een (min of meer) exacte weergave van de mening van de Veenendaler.

Dat er op het eerste gezicht een krappe meerderheid onder 'winkelwerkers' lijkt voor een koopzondag, is geen reden om er dan gelijk maar mee in te stemmen. Het zou het veel preciezere onderzoeksresultaat van de supermarkten (waaruit een duidelijke tegenstem zou volgen) ondermijnen.

Daarbij zijn er, zoals eerder vermeld, kanttekeningen te plaatsen bij de representativiteit en de betrouwbaarheid van de steekproef, waardoor de bruikbaarheid van deze vragenlijst als meetinstrument beperkt is.

De resultaten van desbetreffende steekproef geven wel aan dat een nadere studie wenselijk is. Wil een voorstel voor invoering van de koopzondag ooit kunnen rekenen op steun van de SP, is deze nadere studie onontbeerlijk.

AANBEVELINGEN

Als onderzoeksteam raden wij de fractie aan om tegen de zondagopenstelling van supermarkten te stemmen. Het draagvlak hiervoor ontbreekt. Ook raden wij aan om tegen de algehele koopzondag te stemmen. Het draagvlak is met onvoldoende zekerheid vast te stellen; meer onderzoek is noodzakelijk.

Supermarkten

- Personeel heeft geen behoefte aan werken op zondag, en gaat er ook niet vanuit dat hun bereidheid daartoe consequenties heeft voor hun verdere loopbaan.
- Werkzoekenden lijken niet warm te lopen voor werken op zondag.
- Supermarktleiding toont zich (middels non-respons) vooral indifferent; die vier die wel hun mening geven zijn verdeeld.
- Consumenten geven aan geen behoefte te hebben aan zondagopenstelling; het zal geen invloed hebben op de mate van consumptie – wel zal men supermarkten die op zondag open gaan mijden.

Aanbeveling:

Stem tegen het voorstel voor zondagopenstelling van supermarkten.

Koopzondag

- Data geven een difuus beeld.
- Betrouwbaarheid en representativiteit steekproef beperkt.
- Consumenten stellen koopzondag niet op prijs.
- Kleine meerderheid onder ondernemers lijkt zich af te tekenen als voorstander.
- Voorstem zou supermarkt-onderzoek ondermijnen.
- Nadere studie wenselijk.

Aanbeveling:

Stem vooralsnog tegen het voorstel voor de koopzondag.

Vervolgonderzoek op dit onderwerp is nodig, als er in de toekomst nogmaals een voorstel toe wordt ingediend.

Toekomstig onderzoek

Aanbeveling:

Zorg voor beveiliging van de enquêtes, die meer inhoudt dan het zelf nalopen van IP-adressen; zeker bij een omvangrijke respons is dit onontbeerlijk. Verivactie via e-mailadressen lijkt vooralsnog een redelijk goede beveiligingsmethode.

Accepteer geen formulieren meer, die zonder overleg door derden zijn gefabriceerd. Communiceer hier ook helder over. Zo wek je geen valse verwachtingen en houdt je je steekproef (in dat opzicht) gevrijwaard van vervuiling.